■ روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران ■ صاحب امتیاز: سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران ■ مدیر مسئول: مهدی گیوه‌کی

پنجشنبه ۵ آبان ۱۴۰۱ | ۱ ربیع‌الثانی ۱۴۴۴ | ۲۰ صفحه | سال بیست‌وسوم - شماره ۶۳۴۰ | Thursday - Oct 27 ,2022

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱
■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰
■ تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴ ■ چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
■ شاپا: ISSN1735-3637 ■ پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

امروز در تاریخ

■ زادروز امیرحسین فردی، نویسنده و روزنامه‌نگار/ ۱۳۲۸
■ زادروز کمال تبریزی، کارگردان/ ۱۳۳۸
■ روز جهانی جهانگردی
■ شکست حصر آبادان در عملیات ثامن‌الائمه/ ۱۳۶۰

واحه

هر که سویش ز نیک و بد می‌دید
اندر او عکس روی خود می‌دید
جامی

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۱:۴۸	غروب آفتاب: ۱۷:۱۵
اذان مغرب: ۱۷:۳۳	نیمه‌شب شرعی: ۲۳:۰۶
اذان صبح (فردا): ۴:۵۸	طلوع خورشید (فردا): ۶:۲۲

حکمت

امام کاظم (ع)

مؤمن کم حرف و پر کار است و منافق پر حرف و کم کار.

تحف العقول

دو پهلوی

قاچاق مواد مخدر با ارتشبد اویسی!

روایت‌های شفاهی بسیاری درباره اسطوره‌سازی از خاندان پهلوی وجود دارد؛ روایت‌هایی که هیچ استناد تاریخی در رابطه با آن وجود ندارد. در این ستون قرار است نگاهی به برخی از این روایت‌ها با ارجاع به منابع موجود رسمی بپردازیم.

غلامعلی اویسی که سمت‌هایی چون وزیر کار و اموراجتماعی، فرماندهی نیروی زمینی ارتش، فرماندهی ژاندارمری کل کشور را در رژیم پهلوی عهده‌دار بود-و مسئول کشتار مردم در ۱۷شهریور ۵۷ نیز است- خود یکی از دست اندرکاران قاچاق مواد مخدر در دوره پهلوی بود. فردوست در این باره می‌نویسد: «اویسی از هیچ کاری برای بستن بار خود کوتاهی نکرد. زمانی که فرمانده ژاندارمری بود، سهم خود را از تریاک‌های وارده از افغانستان و ترکیه بر می‌داشت و زنش در کرمان تشکیلات سازماندهی فرم تریاک در خانه داشت. او تریاک‌های مکشوفه را نیز برمی‌داشت و می‌فروخت. گاه روزنامه‌ها می‌نوشتند مثلا در زیرسازی یک تن تریاک کشف شده است.

قاعدتا باید این تریاک‌های مکشوفه به سازمان خاص در دادگستری تحویل می‌شد، ولی اویسی آن را عوض می‌کرد و به جایش ماده‌ای که مخلوطی از چند گیاه بود، تحویل می‌داد. اویسی از این طریق طی چند سالی که در ژاندارمری بود حداقل پنج میلیارد تومان دزدید و همه را دلار کرد و به خارج برد!» «ظهور و سقوط سلطنت پهلوی» / حسین فردوست / ج۱ - ص۱۹

کیوآرکد را اسکن کنید

نکته روز

خودشاکی و خودخندی

شهردار تهران می‌گوید مردم از ترافیک ناراضی‌اند!

تا بوده رویه این‌گونه بوده که رسانه‌ها به عنوان چشم ناظر بر عملکرد نهادها و سازمان‌ها در حسن اجرای وظایف محوله‌شان نظارت می‌کردند. سنجه قانون عیار آنها بوده و هر جا نهادی پا را بیرون از چارچوب قانون گذاشته، نوشته و تذکر داده‌اند. اما رویه تازه‌ای در این میان شکل گرفته که بیشتر از این که تلخ و عجیب باشد خنده‌آور است. رویه تازه این‌گونه است که نهادهای مسئول در حوزه‌ای همچون یک رسانه از وضعیت تحت مدیریت خود شکایت می‌کنند. بگذارید سرراست‌تر توضیح بدهیم. «مردم به شدت از وضعیت ترافیک و آلودگی هوا ناراضی هستند!» این جمله می‌تواند خروجی یک گزارش میدانی از یک روزنامه یا رسانه‌ای دیگر باشد، شاید حتی بتوان این جمله را منسوب به گزارشی تفصیلی از اهالی بهارستان کرد یا حاصل پژوهشی از سوی اعضای شورای شهر باشد که قرار بوده چنین چالش‌هایی را پیگیری کند. اما این جمله از هیچ‌کدام این نهادها نیست و دو روز پیش به‌صراحت از زبان علیرضا زاکانی، شهردار تهران گفته شده است. مخاطب این جمله شهردار تهران مشخص نیست اما آنچه بسیار معلوم است این‌که ساماندهی ترافیک و آلودگی هوا به عهده شهرداری پایتخت است و بس. اگر معضل آلودگی را مشترک میان سازمان‌های مختلف از جمله وزارت نیرو و سازمان محیط زیست بدانیم، در حوزه ترافیک مدیریت بیش از ۹۰ درصدی آن به عهده شهرداری تهران است و بس. این‌که حالا شهردار به ارائه آمار بپردازد و حکایت از نارضایتی عموم از آن کند بیش از آن‌که عجیب باشد خنده‌دار است. نارضایتی از ترافیک به معنای ناکارآمدی در مدیریت شهرداری تهران است، اما این‌که این ناکارآمدی با صدای بلند از زبان شهردار عنوان شود، نو بر است. مردم از ترافیک به شدت ناراضی‌اند؟ خب بسم‌ا.. چه کسی جز گوینده این جمله قرار است عامل این نارضایتی باشد.

دریغ است ایران که ویران شود

پیام دیوارنگاره تازه میدان ولی‌عصر(عج) چیست؟

در تعریف‌های مربوط به تبلیغات محیطی یا به طور خاص بیلبوردها همواره در رابطه با آنها با نام «رسانه» یاد می‌شود، این موضوع در ایران کمتر رواج داشته این‌که از ماهیت اساسی این بیلبوردها به عنوان یک رسانه موثر استفاده شود. ظهور شبکه‌های اجتماعی، گسترش اینترنت و فراگیری آنها در کنار دیگر رسانه‌های دیدار و شنیداری و البته چاپی گمانه‌ها را به این سمت و سو می‌برده که کارکرد رسانه‌ای بیلبوردها در این میانه موثر واقع نشود. اما دیوارنگاره میدان ولی‌عصر(عج) تهران حکایت دیگری دارد. حکایتی که محتوای به نمایش گذاشته توسط این دیوارنگاره در القای رسانه‌ای محتوای آن بسیار موفق بوده است.

از حجم واکنش‌ها به آن گرفته که حالا تغییرش به عنوان یک خبر منتشر می‌شود تا محتوای عرضه شده روی آن که کارکردی فراگیر یافته است. این موضوع از همان ابتدای اجرای این طرح به چشم آمده و هر چه پیشتر رفته محتوای این دیوارنگاره بیشتر به چشم آمده و حالا هم چند روزی است که این دیوارنگاره با طرحی از مردمان ایران زمین مزین شده و چشم هر عابری را به خود جلب می‌کند. پیام مستتر در طرح تازه دیوارنگاره میدان ولی‌عصر(عج) تهران با محور مفهومی وطن ترسیم شده است. مردمانی از اقوام مختلف ایران با لباس‌های محلی با نمادی ثابت یعنی پرچم ذیل تصویری از کوه دماوند به عنوان نمادی از ایران زمین کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند و به پیوست آن شعر حماسی فردوسی نقش بسته است.

«اگر سر به سر تن به کشتن دهیم/ از آن به که کشور به دشمن دهیم» بیت کوتاه درج شده از شعر بلندی است که شاید چکیده مفهومی کل آن را بتوان در این بیت پرشکوه خلاصه کرد. شعر نیازی به تفسیر ندارد، آن‌قدر عیان و آشکار مفهوم خود را به هر شنونده‌ای منتقل می‌کند که حتی نیازی به تصویرسازی آن هم نیست اما پیوست بصری بیت پرشکوه فردوسی در دیوارنگاره نصب شده هم به همان میزان آشکارا به موضوع مورد اشاره شعر می‌پردازد. مفهومی به نام ایران یکپارچه. پیام روشن دیوارنگاره در ذیل مفهوم وطن اشاره به همین یکپارچگی میهن است. آن هم درست در زمانه‌ای که شاید اغراق نباشد بگوییم بیشترین تهدید علیه این یکپارچگی صورت گرفته است؛ تهدیدی که می‌توان از زبان بسیاری از دلسوزان وطن شنید و البته پیگیری تهدید این مفهوم را در رفتار رسانه‌های معاند به چشم دید.

پس از ماجراهای یک ماه گذشته پیام دیگر دیوارنگاره تازه میدان ولی‌عصر(عج) را شاید بتوان به گونه‌ای دیگر هم تعبیر کرد، شکاف‌های ایجاد شده قومی که تعمد ویژه‌ای در گسترش آن است و تحرکات آشکار برای خواب و خیالی به نام تجزیه ایران زمین به نوعی منجر به انتقال یک پیام آشکار در این دیوارنگاره دارد. این‌که پیام آخر همین است که اگر قرار بر برهم خوردن یکپارچگی این سرزمین باشد همه مردم ایران زمین با هر قوم و آیینی کنار یکدیگر زیر پرچم این خاک جان می‌دهند اما ذره‌ای از خاک ایران را به دشمن نخواهند داد. این پیام پیش از این هم در چهار دهه گذشته از سوی مردمان این کشور ثابت شده و نشانه‌هایش آن‌قدر بسیار و پیش چشم است که حتی نیازی به اشاره و نام بردن هم نشود.

پیشخوان

چرا کار می‌کنیم؟

چرا کار می‌کنیم؟ چرا، به‌جای این‌که زندگی‌مان را مدام سرشار از ماجراجویی‌های هیجان‌انگیز کنیم، هر روز صبح خود را از رختخواب بیرون می‌کشیم؟ چه سؤال نامربوطی. ما کار می‌کنیم چون باید پول دربیاوریم. قطعا، ولی آیا واقعا قضیه به همین جا ختم می‌شود؟ البته که نه. زیرا وقتی از افرادی که خود را در کارشان غرق کرده‌اند، بپرسیم چرا تا این حد خود را غرق کار کرده‌اند، تقریبا هیچ‌گاه پول به‌عنوان اولین عامل مطرح نمی‌شود. فهرست دلایل غیرپولی افراد برای انجام کارشان بلندبالا و شنیدنی است. کارگران راضی خود را وقف کارشان می‌کنند. آنها خود را در کار غرق می‌کنند. البته نه تمام مدت ولی اغلب به حدی که کاملا چشمگیر است. کارگران راضی با کارشان به چالش کشیده می‌شوند. کار آنها را وادار می‌کند حتی از آسایش خود نیز بگذرند. این افراد خوش‌اقبال معتقدند کاری که انجام می‌دهند تفریحی چالشی است همانند حل جدول یا سودوکو. دیگر دلایل افراد برای کار کردن چیست؟ افراد رضایتمند کارشان را به این دلیل انجام می‌دهند که احساس مسئول‌بودن برایشان به همراه دارد. کار روزانه تا حدودی به آنها استقلال و آزادی عمل می‌دهد و آنها از آن اختیار و آزادی عمل برای رسیدن به استادی یا خبرگی بهره‌می‌برند. چیزهای جدیدی که یاد می‌گیرند باعث رشد فردی و حرفه‌ای آنها می‌شود. این افراد کارشان را به این دلیل انجام می‌دهند که آن را فرصتی برای مشارکت اجتماعی تلقی می‌کنند.

بِری شوارتس، روان‌شناس در کتاب «چرا کار می‌کنیم؟» که انتشارات ترجمان آن را منتشر کرده، قصد دارد به دغدغه‌های مربوط به این موضوع پاسخ دهد.

پرسه

بوکسور آمریکایی، مسلمان شد

اندرو تیت، بوکسور سابق آمریکایی در ساعات گذشته با انتشار گزارش‌هایی مبنی بر مسلمان‌شدن‌اش توجه همه را در سراسر جهان به خود جلب کرده است. تصاویر منتشر شده از این بوکسور آمریکایی او را در حال اقامه نماز در مسجدی در دبی نشان می‌دهد. این تصاویر همراه با توییتی منسوب به اندرو تیت در شبکه اجتماعی گیتر منتشر شده است که در آن او مسلمان شدن خود را اعلام کرده است. اندرو تیت در این توییت که نوشته است «به همین دلیل است که من یک مسلمان هستم، هر مسیحی که به خوبی اعتقاد داشته باشد و جنگ واقعی علیه شیطان را درک کند، باید تغییر دین دهد.» تیت، توییت خود را با آیه‌ای از قرآن کریم که به زبان انگلیسی نوشته بود، تکمیل کرده است؛ «پس صبور باش که وعده خدا حق است.»

کیوآرکد را اسکن کنید

«کال آف دیوتی»؛ بازی ضدایرانی

نسخه جدید بازی کال آف دیوتی که قرار است فردا منتشر شود، پیش از انتشار حواشی بسیاری را به همراه داشته است. کسانی که این بازی را پیش‌خرید کرده‌اند، می‌گویند کال آف دیوتی مدرن ۲ یک بازی ضدایرانی است؛ چراکه بازیکن در نقش سرباز آمریکایی برای نجات جهان به جنگ با روسیه و البته ایران می‌رود. ابتدای بازی یک سردار ایرانی به دست بازیکن ترور می‌شود. گفته شده در بخشی از این بازی، ترور شهید سلیمانی شبیه‌سازی شده است. هرچند شرکت‌ها حق استفاده مستقیم از نام شخصیت‌های مشهور را بدون کسب اجازه قانونی ندارند. به همین دلیل نباید انتظار داشت نام شخصیتی به صورت مستقیم در این بازی بیان شود. پیش از این هم در بازی «بتلفیلد ۳» از این دست حرکات ضدایرانی دیده شده بود.

کیوآرکد را اسکن کنید

نگاه

سیاحت در بازار

مجید آزاد/ جام جم

ایران را از جمله کشورهای پرجاذبه جهان می‌شناسند، این موضوع البته در فهرست سازمان یونسکو هم موجود است. سرزمینی پر از جاذبه‌های تاریخی و طبیعی. بازارهای ایران هم از جمله جاذبه‌های چشمگیر این سرزمین هستند، از بازار تبریز و کاشان گرفته تا کرمان و البته قزوین. فارغ از تمام جذابیت‌های تاریخی نهفته در بازار، آنچه این مکان‌ها را برای هر سیاحی دلپذیر می‌کند این است که بازارها بخش قابل‌توجهی از نوع زیست مردمان آن منطقه را در دل خود دارد، به این معنا که با پرسه در این مکان‌ها می‌توان به خرده‌فرهنگ‌های دیگر این منطقه هم پی‌برد. قاب امروز مجید آزاد از بازار سنتی قزوین است.

چهارراه

نگاهی به برخی از آثار صوتی که ثبت جهانی و ملی شده‌اند

صدا؛ گواه تاریخ

به گواه تقویم جهانی امروز «روز جهانی میراث سمعی و بصری» است. این روز بزرگداشت توسط یونسکو (سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد) در سال ۲۰۰۵ برای افزایش آگاهی در مورد اهمیت و خطرات حفظ اسناد صوتی و سمعی و بصری ضبط شده (فیلم، ضبط صدا و تصویر، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی) انتخاب شد. آرشیوهای سمعی و بصری داستان‌هایی در مورد زندگی و فرهنگ مردم از سراسر جهان را به ما می‌گویند. آنها میراثی گرانبها هستند که تاییدی بر حافظه جمعی ما و منبع ارزشمندی از دانش است چرا که منعکس‌کننده تنوع فرهنگی، اجتماعی و زبانی جوامع ماست. آنها به ما کمک می‌کنند تا رشد کنیم و دنیایی را که همه به اشتراک می‌گذاریم درک کنیم. حفاظت از این میراث و اطمینان از در دسترس ماندن آن برای عموم و نسل‌های آینده، یک هدف حیاتی برای همه نهادهای حافظه و همچنین عموم مردم است. در همه این سال‌ها بسیاری از کشورها دست به ثبت این آثار زده‌اند. آرشیو یونسکو پروژه «دیجیتالی کردن تاریخ مشترک یونسکو ما» را با همین هدف راه‌اندازی کرده است و ایران هم از چند سال پیش دست به ثبت چنین آثاری زده است.

اذان بگو

برای ما ایرانی‌ها طنین صدای اذان موذن‌زاده اردبیلی چیز دیگری است. همین است که آذرماه ۱۳۸۷ اذان موذن‌زاده اردبیلی با شماره ۷ در فهرست میراث معنوی کشور ثبت ملی شد. رحیم موذن‌زاده اردبیلی در ۳۰ سالگی یعنی سال ۱۳۳۴ اذان معروفش را گفت. این اذان در حال حاضر، جاودانه‌ترین اذان در ایران است که در گوشه «روح الارواح» خوانده شده. او این اذان را در استودیوی شماره ۶ رادیو پس از چند بار سعی و تلاش در گوشه‌های مختلف موسیقی ایرانی در بیات ترک خواند. ماندگاری این اذان به‌واسطه فضای دستگاه بیات ترک با صدای موذن‌زاده است که باعث شده اذان او به‌عنوان اولین رویداد از چهار رویداد منحصر به فرد در موسیقی آیینی مذهبی ایران ثبت شود.

ای ایران

در فهرست آثار ثبت ملی شده مرتبط با موسیقی می‌توان به موارد گوناگونی اشاره کرد از ثبت موسیقی عاشیقی گرفته تا موسیقی عربی خوزستان، حتی ردیف موسیقی ایرانی هم در سازمان یونسکو به‌عنوان میراث معنوی ثبت جهانی است اما یکی دیگر صداهای ثبت ملی شده مربوط به سرود «ای ایران» است که در سال ۱۳۹۶ همزمان با روز بزرگداشت فردوسی، ثبت ملی شد. «ای ایران ای مرز پرگهر» در شهریورماه سال ۱۳۲۳ همزمان با حضور نیروهای انگلیسی و متفقین از سوی حسینگل‌گلاب سروده شد و روح‌ا... خالقی موسیقی آن را در آواز دشتی خلق کرده و غلامحسین بنان نیز آن را خوانده است. از ویژگی‌های این سرود، آن است که تک‌تک واژه‌های به کار رفته در آن، فارسی است و در هیچ‌یک از ابیات آن، کلمه‌ای معرب یا غیر فارسی وجود ندارد.

رویایی دارم

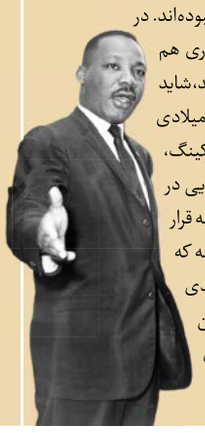

اما همه صداهای ثبت شده صداهای خوش و آهنگین نبوده‌اند. در حافظه شنیداری جهانی برخی از سخنرانی‌های مشهوری هم بوده‌اند که در فهرست میراث شنیداری ثبت جهانی شده‌اند، شاید معروف‌ترین آنها سخنرانی مارتین لوترکینگ در سال ۱۹۶۳ میلادی باشد. پنج سال پس از این سخنرانی بود که مارتین لوترکینگ، رهبر جریان حقوق مدنی و قهرمان سیاهپوستان آمریکایی در مهمانخانه لورین در ممفیس از ناحیه سر مورد هدف گلوله قرار گرفت. با وجود این که مرگ لوترکینگ بسیار کمتر از آنچه که باید مورد توجه و کالبد شکافی قرار گرفته اما پس از ترور کندی که چهار سال‌ونیم پیش از آن رخ داده بود، قتل مارتین لوترکینگ دومین تروری بود که در قرن بیستم میلادی آمریکا را تحت تاثیر قرار داد.

هزاردستان

در میان آثار ثبت جهانی شده می‌توان به فهرست قابل‌توجهی از سریال‌ها و آثار تصویری خواهد بود. به این معنا که گستره توجه به این آثار محدود به یک صدا یا موسیقی نیست و مجموعه‌ای تلویزیونی هم قابلیت ثبت برای ماندگاری و توجه به آن در نسل‌های آینده وجود دارد. در میان آثار ایرانی هم نام سریال به یادماندنی «هزاردستان» دیده می‌شود. هزاردستان اثری از علی حاتمی است که در سال ۱۳۵۸ به صورت مجموعه تلویزیونی برای تلویزیون ایران ساخته شد. پروژه هزاردستان بعد از هشت سال تمام شد. ماندگارترین تاثیر هزاردستان در تاریخ سینمای ایران، ساخته‌شدن شهرک سینمایی غزالی است؛ شهرکی که به گفته خود علی حاتمی، زمان شروعش جوان بوده و وقتی تمام شده پیرمردی از شهرک بیرون آمده است. در این شهرک محله‌های اصلی و قدیمی تهران با زیربنای ۷۰۰۰ مترمربع ساخته شده است.